

Kainuu-ohjelman 2018-2021 hyväksyminen

MH § 174

Ehdotus Kainuu-ohjelmaksi sisältää sekä Kainuun maakuntasuunnitelman 2035 ja maakuntaohjelman 2018 - 2021.

Kainuu-ohjelman ennakointi ja seurantarporttia on käsitelty maakuntahallituksen kokouksessa 23.01.2017 § 8. Maakuntahallitus on tehnyt Kainuun maakuntaohjelman laatimispäätöksen kokouksessa 27.02.2017 § 20. Lisäksi maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on käsitelty maakuntahallituksen kokouksessa 27.02.2017 § 21. Maakuntahallitus on hyväksynyt ohjelman laatimisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä työohjelman kokouksessaan 22.05.2017 § 65. Maakuntahallitus on käynyt kokouksissaan 24.04.2017 § 56, 22.05.2017 § 73, 19.06.2017 § 78 ja 28.08.2017 § 126 Kainuun maakuntaohjelmaa valmistelevaa keskustelua. Maakuntahallitus on päättänyt kokouksessaan 25.09.2017 § 143 asettaa Kainuu-ohjelman luonnoksen ja sen ympäristöselostuksen julkisesti nähtäville 4.10.-3.11.2017 väliseksi ajaksi ja pyytää niistä tarvittavat lausunnot. Maakuntahallitus on käynyt kokouksessaan 30.10.2017 § 156 maakuntaohjelmaa valmistelevaa keskustelua.

Kainuun liiton aluekehitys ja elinkeinot vastuualueen vetovastuulla on valmisteltu ehdotus Kainuu-ohjelmaksi (sis. maakuntasuunnitelma ja -ohjelma). Kainuu-ohjelma on päivitetty laajana, vuorovaikutteisena prosessin noudattaen virastossa laadittua Kainuu-ohjelman laatimisen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa sekä työohjelmaa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Kainuu-ohjelmaluonnos ja sen ympäristöselostus asetettiin julkisesti nähtäville SOVA-lain (200/2005) 9 §:n mukaisesti. Ohjelmaluonnoksen nähtävillä oloaikana luonnoksesta pyydettiin lausunnot Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Kainuun kaupungeilta ja kunnilta sekä muilta ohjelman kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Nähtävilläoloaikana saatiin lausunnot yhteensä 24 organisaatiolta tai yhdistykseltä. Lausunnot olivat asiantuntevia ja monipuolisia ja koskivat ohjelman ja sen ympäristöselostuksen esitystapaa, luettavuutta sekä sisällöllisiä painotuksia. Lausunnot on kaikki käyty huolellisesti läpi ja annettu palaute on huomioitu ohjelman viimeistelyssä. Lausuntojen ansiosta ohjelma on parantunut ja on nyt sisällöltään entistä vahvempi.

Lausunnot olivat pääosin positiivisia ja niissä kiiteltiin ohjelman kattavuutta. Ohjelmalta toivottiin kuitenkin tiivistämistä ja jopa toimenpite-esitysten karsimista. Kainuun tilanteen ja kehittämishaasteiden realistista ja asiantuntevaa kuvausta sekä tavoitteeksi asetetun vision, tehtyjen kehittämissuunnitelmien sekä asetettujen tavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden osuvuutta. Kainuun kunnat olivat lausunnoissaan pääosin tyytyväisiä ohjelmaan ja katsoivat voivansa omassa kehittämistyössään toteuttaa sen tavoitteita.

Ohjelmaa kritisoitiin liiallisesta laajuudesta sekä siitä, että laajuuden vuoksi ohjelman terävin strateginen kärki tylsyy.

Ohjelman laatijat ovat tietoisia ohjelman laajuudesta. Ohjelma on Kainuun näköinen kehittämisen linjaus, jossa ilmaistut tavoitteet hyödyntävät laajasti Kainuun vahvuuksia ja korjaavat heikkouksia. Ohjelma on mahdollistava ja vahvistaa toteutuessaan Kainuun resilienssiä eli muutosjoustavuutta. Kriittisimmät kehittämisen kohteet tarkistetaan ja linjataan vuosittain ohjelman toimeenpanosuunnitelmassa TOPSU:ssa.

TOPSU:n laadintaa ja sisältöä kehitetään entistä tarkemmin Kainuun toimintaympäristön kriittiset menestystekijät tunnistavaksi ja ennakkoivaksi ja niihin rohkeasti tarttuvaksi. TOPSU:n kautta Kainuu-ohjelman strateginen keihäänkärki teroittuu ja pureutuu kulloinkin akuuteimpiin prosesseihin. TOPSU:n laatimisessa ja toteutuksessa tiivistetään alueen toimijoiden välistä yhteistyötä.

Kainuu ohjelmasta laaditaan sen hyväksymisen ja julkaisemisen jälkeen suomeksi ja englanniksi strateginen tiivistelmä, johon puristetaan pitkän tähtäimen maakuntasuunnitelman ja vuoteen 2021 ulottuvan -ohjelman strateginen ydin sujuvaan viestinnälliseen muotoon. Tiivistelmää hyödynnetään Kainuun markkinoinnissa, edunajamisessa ja investointien houkuttelussa.

Sisällöllisissä kommentteissa toivottiin ohjelmalta lisää positiivisuutta ja rohkeaa vahvuuksien esille tuontia mutta toisaalta ongelmien ja heikkouksien realistista esittämistä. Ohjelmassa on otettu positiivinen Kainuun mahdollisuuksia korostava painotus, mutta alueen elinvoiman vahvistamisen kriittiset tekijät liittyvät usein kehityksen pullonkauluihin ja heikkouksiin, jotka on tuotu selkeästi esille. Palautteen perusteella positiivisuuden ja mahdollisuuksien painottamisesta ei haluttu luopua, mutta tulkintoja toimintaympäristön tilasta käännettiin kommenttien toivomalla tavalla kriittisemmiksi. Esim. Kainuun sisäisen julkisen liikenteen kehittämisen kiireellisyyttä ja tärkeyttä korostettiin aiempaa enemmän.

Edelleen palautteessa kiiteltiin ohjelmassa asetettujen tavoitteiden kunnianhimoisuutta, mutta toisissa kommentteissa pidettiin niitä epä-

realistisina ja vaikeina saavuttaa. Esimerkiksi väestötavoitetta kiiteltiin ja moitittiin. Teollisten investointien saamista Kainuuseen pidettiin vaikeana. Yhdessä lausunossa korostettiin, että parempiin tuloksiin päästäisiin keskittymällä Kainuussa jo olevien yritysten kasvun edistämiseen. On kuitenkin ymmärrettävä, että Kainuun kääntäminen taloudelliseen kasvuun, vaatii ulkopuolelta tulevia investointeja ja erityisesti työperäistä maakuntaan muuttamista.

Väestötavoitetta tarkasteltiin palautteen perusteella, mutta siitä ei haluttu luopua. Tavoitteena on nykyisen väestömäärän säilyttäminen, väestön vähenemisen hidastaminen ja pysäyttäminen sekä uusien työikäisten ja sitä nuorempien asukkaiden saaminen maakuntaan. Väestötavoitteen toteutumisen edellytykset on kuvattu realistisesti toteamalla, että sen saavuttaminen vaatii työpaikkoja ja laajaa työperäistä maakuntaan muuttamista. Tavoite on kunnianhimoinen, mutta konkreettinen ja toteutettavissa, mikäli Kainuun kehittämisessä laajasti onnistutaan. Se ilmentää Kainuun toimijoiden halua kääntää pitkään jatkunut väestön vähenemisen kehityssuunta. Edes osittain toteutuessaan se vahvistaa merkittävästi Kainuun elinvoimaisuutta.

Teollisten investointien saaminen Kainuuseen on alueen kasvun vauhdittamiseksi tärkeää eikä niiden tavoittelusta pidä luopua, vaikka alueella jo olevien yritysten kehittämiseen myös panostetaan. Yritysten kestävä kasvu ja menestyminen nähdään laajasti Kainuu-ohjelman tavoitteiden toteutumisen edellytyksenä.

Muutamassa lausunnossa haluttiin priorisoida ohjelmassa esitettyä voimakkaammin Kainuun työllisyyden paranemisen ja yritysten kasvun seurauksena jo osittain kärjistynyttä työvoimapulaa ongelmana, joka pitää nopeasti ratkaista. Siitä ei saa muodostua yritysten kasvua estävää pullonkaulaa. Tämä haaste tulee tulevaisuudessa entisestään kärjistymään Kainuun työvoiman eläköityessä ja kilpailun työvoimasta kiristyessä muidenkin alueiden kasvaessa ja tarvitessa lisää työvoimaa. Tämän palautteen mukaisesti ohjelmaesityksessä korostetaan nyt entistä vahvemmin työvoimapolun ratkaisemisen tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Työvoimapolun korostaminen ei kuitenkaan, päinvastoin kuin joissakin palautteissa toivottiin, sulje pois uusien yritysten, työpaikkojen ja investointien saamisen tavoitteita. Ne ovat Kainuu-ohjelman onnistumisen kannalta keskeisiä päämääriä ja ponnisteluja niiden toteuttamiseksi pitää jatkaa.

Kommenteissa toivottiin ilmastomuutoksen selkeämpää esille tuontia Kainuunkin tulevaisuuden haasteena. Ilmastomuutosta ja ilmastovastuullisuutta on palautteen ohjaamana korostettu entistä vahvemmin Kainuun kehittämisessä huomioon otavana asiana, jossa Kainuulla on edellytykset profiloitua edelläkävijäksi erityisesti uusiutuvan energian käytön suuren osuuden sekä metsien lisääntyvän kasvun vuoksi.

Kainuu-ohjelman ympäristöselostuksesta saatu palaute oli pääasias-
sa myönteistä. Muutamit muutosehdotukset koskivat mm. luonnon-
ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia, ilmastonmuutoksen
parempaa huomioimista sekä jätehuoltoa. Ympäristöselostusta tar-
kennettiin erityisesti ohjelman kokonaisarvioinnin ja kärkialakohtaisen
arvioinnin osalta.

Kainuun SOVA-työryhmä (suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten ar-
viointityöryhmä) on kokoontunut useasti Kainuu-ohjelman valmistelun
aikana ja antanut palautetta ohjelman valmisteluun. Vaikutusten ar-
viointi on ollut kiinteä osa valmisteluprosessia ja sitä on tehty koko
ohjelman laadinnan ajan valmistelijoiden ja Kainuun SOVA-työryh-
män toimesta. Vaikutusten arvioinnin (sis. ympäristönäkökohdat) ja
ympäristöselostus ovat vaikuttaneet Kainuu-ohjelman muotoiluun.
Erityisesti muutoksia on tehty koskien kriittisiä menestystekijöitä, kär-
kialoja (matkailu, biotalous ja kaivosteollisuus), saavutettavuutta sekä
hyvinvoinnin tavoitteita ja toimenpiteitä.

Maakuntahallituksen kokouksessa esitellään koonti saaduista lau-
sunnoista sekä siitä, miten ne on ehdotuksessa Kainuu-ohjelmaksi ja
ympäristöselostuksessa huomioitu. Samoin esitellään lausuntojen
perusteella muokattu ehdotus Kainuu-ohjelmaksi ja sen ympäristöse-
lostus.

Maakuntahallituksen käsittelyn pohjalta ohjelmaehdotus ja ympäris-
töselostus viimeistellään esitykseksi maakuntavaltuustolle. Aluekehi-
tys ja elinkeinot vastuualue tekee samalla tarvittavia luettavuutta ja
viestinnällisyyttä parantavia stilistisiä muutoksia sekä teknisiä kor-
jauksia Kainuu-ohjelmaan ja sen ympäristöselostukseen.

Kainuu-ohjelma, ehdotus

Erillisliite nro: 2

Kainuu-ohjelman liite, Ympäristöselostus

Erillisliite nro: 3

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044
797 0197, aluekehitysasiantuntija Jouni Ponnikas, puh. 040 5740
804 ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus, puh. 044 710
0873 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus hyväksyy ehdotuksen Kainuu-ohjelmaksi (maakun-
tasuunnitelma 2035 ja maakuntaohjelma 2018-2021) ja sen ympäris-

töselostuksen esitettäväksi Kainuun maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi 18.12.2017 pidettävässä maakuntavaltuuston kokouksessa.

Maakuntahallitus valtuuttaa Kainuun liiton aluekehitys ja elinkeinot vastualueen tekemään maakuntahallituksen kokouksessa esittämät muutokset teknisinä korjauksina lopulliseen ohjelmaehdotukseen ja ympäristöselostukseen. Muutokset tuodaan maakuntahallitukselle tiedoksi 11.12.2017 kokouksessa.

Maakuntahallitus:

Maakuntajohtaja Pentti Malinen ja aluekehitysasiantuntija Jouni Ponnikas esittelivät Kainuu-ohjelmaa.

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus päätti Kainuu-ohjelmaan tehtävistä lisäyksistä ja muutoksista. Lisäksi maakuntahallitus päätti, että Kainuu-ohjelma tuodaan lisäyksillä ja muutoksilla korjattuna seuraavaan maakuntahallituksen kokoukseen käsiteltäväksi.
